

cum sua gloria tutati sunt. Eoque videretur absurdius in regni viscera sedis apostolicae hostes inducere, recordantibus jusjurandum, quo ex una parte suo regniq[ue] nomine Carolus Magnus et Galli, ex altera Adrianus pontifex hoc nomine primus et Romani super divi Petri sanctum altare aeternum foedus et amicitiam pacti sunt, adjecta conditione, ut alterius partis hostes et alterius essent.¹

Quid? quod qui in christianis principibus sectis favore, gravissima etiam inter mortales luere supplicia? Alii ab inimicis trucidati sunt, alios jugularunt sui, alios repentina mors oppressit in flore aetatis, ac plurimum Deus etiam a stirpe imperia eorum ad alios transtulit; ut satis testimonio sunt Valens imperator, Anastasius, Constantius, Leo, Theodoricus aliiq[ue] permulti.

Quamobrem omnibus circumspectis, nec ad Dei gloriam, nec ad dignitatem amplitudinemq[ue] christianissimi regis, nec ad commune regni bonum, nec ad totius catholicae ecclesiae rationes expedit, ut regina templis concessis tantam rerum commutationem permittat; sed ut ad tollenda doctrinae dissidia et morum corruptelam, vel ad apostolicam sedem istos rejiciat, Ludovici imperatoris et Galliarum regis exemplo, qui, per legatos a Michaële Constantinopolitano imperatore de habendis neene in templis imaginibus sacris consultus, ad Romanum pontificem, ad quem norat talia pertinere negotia, rem detulit²; vel certe Tridentino concilio, hanc ob causam praecipue repetito, causam permitti integram curet.

¹ Videlicet quum Carolus a. 774 post captam Paviam Roman venit tituloq[ue] patricii ornatus est.

² De hac legatione Michaelis Balbi ad Ludovicum Pium imperatorem (a. 824), quae deinde ad Eugenium II. papam migravit, vide Hefele Conciliengeschichte 2. edit. IV, 41.

IX.

De indulgentiis quaestiones quinque.

Responsiones ad dubia ex mandato Pii papae IV. proposita.

Quaestiones de indulgentiis propositae a Pio papa IV.

1. Quae causa dicatur magna pro danda indulgentia plenaria.
2. Quibus verbis debeant concedi indulgentiae pro defunctis.
3. Quid agendum sit de jam concessis indulgentiis.
4. An verba illa *de injunctis poenitentis* apponi debeant in concedendis indulgentiis.
5. Quid de indulgentiis, quae concedantur coronis.

Ill^{ms} ac R^{ms} Domine,

Quia non potest quis ad rem respondere nisi prius intelligat mentem interrogantis, ego responsurus ad quaestiones de indulgentiis de mandato SS^{mi} D. N. nobis propositas, dicam in primis, quam conjiciam esse mentem ejusdem SS^{mi} in hac jussione, deinde vero ad singulas quaestiones breviter, quantum res patitur, respondebo.

1. Puto igitur SS^{mm} nosse, se habere potestatem concedendi indulgentias, nosse etiam, illam potestatem se accepisse in aedificationem et non in destructionem. Idcirco jussit, quae nobis proposita sunt, a theologis discuti, ut inde constet, quomodo uti debeat clavibus. Huc accedit,

quod concilium Tridentinum sess. 25. in decreto de indulgentiis decernit, tollendos esse abusus ex indiscreta concessione indulgentiarum ortos¹; ac proinde cupit fortassis SS^{mos}, ut in aliis rebus, ita in hac concilium, quod confirmavit, executioni mandari. Ex quo constat, quaestiones nobis propositas ad politiam et oeconomiam ecclesiasticam pertinere, et non ad dogmata vel speculationes, sed ad praxim potius et prudentiam, ob idque responsiones non debere esse dogmaticas vel metaphysicas, sed quae praxim potius ostendant et rationem, absque Dei offensa et scandalo utendi clavibus in concedendis indulgentiis. Quare et ego omissis superfluis speculationibus practicae nitar respondere propositis dubiis.

Quaestio I.

2. Prima quaestio est: *Quae causa dicatur magna pro danda indulgentia plenaria.*

Respondeo, quod meo iudicio non hic quaeritur, quae causa dicatur magna ad conferendam indulgentiam plenariam ad hoc solum, ut indulgentia concessa valeat, sed ad hoc potius, ut recte et absque peccato et ad aedificationem indulgentia concedatur; ea enim videtur esse mens summi

¹ Verba synodi sunt: „In his (indulgentiis) tamen concedendis moderationem juxta veterem et probatam in ecclesia consuetudinem adhiberi cupit, ne nimia facilitate ecclesiastica disciplina enervetur. Abusus vero, qui in his irrepserunt . . . correctos cupiens, praesenti decreto generaliter statuit, pravae quaestus omnes pro his consequendis, unde plurima in christiano populo abusus causa fluxit, omnino abolendos esse. Ceteros vero, qui ex superstitione, ignorantia, irreverentia aut aliunde quomodocumque provenerunt . . . mandat omnibus episcopis, ut diligenter quisque hujusmodi abusus ecclesiae suae colligant eosque in prima synodo provinciali referant, ut aliorum quoque episcoporum sententia cogniti statim ad summum Romanum pontificem deferantur, ejus auctoritate et prudentia, quod universali ecclesiae expediet, statuatur, ut ita sanctorum indulgentiarum manus pie, sancte et incorrupte omnibus fidelibus dispensetur.“ Sess. 25. Decretum de indulg. Cf. Sess. 21. de reform. cap. 9.

pontificis. Quare dicerem in genere, eam esse magnam causam ad indulgentiam plenariam concedendam, quae vel aequat vel superat damnum, quod indulgentia sine causa concessa inferret. Nam quum lex Dei sit, ut peccator, qui post baptismum peccavit, dum respicit, culpa et poena aeterna culpae debita gratis remissa, poenas temporales hic vel in futuro saeculo luat (ex qua ordinaria lege sequitur honor justitiae Dei, quam cum misericordia miscet in justificatione peccatoris post baptismum; sequitur etiam utilitas ecclesiae, quia illa via plus cavet peccata et occasionem habet compatiendi, ut et conglorificetur), sequitur plane, quod indulgentia, quum dispensatio sit hujus legis ac proinde, ut dicitur, vulnus juris, si sine causa fit convenienti, et honori Dei derogat et ecclesiae utilitati. Quapropter ea in communi loquendo censenda est causa magna, quae jam dictum vulnus resarcit et compensat, dum cedit in tantam vel majorem Dei gloriam quam cesura fuisset tolerantio poenae, a qua indulgentia liberat.

3. Quae autem sit jam dicta magna causa, *duplici via* investigari potest. Primo ex iudicio ipsius summi pontificis. Nam quum Dominus non obliget illum ad impossibile nec cogat causam praecisam divinare, illa censenda est causa magna, quam ipse seclensis affectibus et consultiis consulendis talem esse iudicat. Neque enim adstrictus est ad suscipiendam hanc vel illam opinionem, modo probabilem ipse sequatur, quum potius illius sit, iudicare aliorum iudicia et corrigere aliorum opiniones, si a vero et recto deviant. Secunda via investigandi hujusmodi causam est ex probato usu praecedentis ecclesiae, qui ex historiis ecclesiasticis est investigandus. Quia enim sancti et sapientes patres, si melius scivissent (ut dicebat Ambrosius), melius facerent, illa censenda est causa magna indulgentiae plenariae, pro qua ipsi indulgentias hujusmodi concesserunt. Cujus perspicuitatis gratia aliqua exempla subiiciam.

Causa igitur magna imprimis est causa fidei, et ideo indulgentiam plenariam concessit Innocentius III. euntibus ad bellum contra infideles, ut patet ex bulla Innocentii

de ipsa expeditione.¹ Eandem concessit Alexander III. in tertio concilio oecumenico Lateranensi cap. XXVII. obeuntibus in bello contra haereticos.² Eandem dicunt posse concedi patres Basilienses pro eis, qui capiunt haereticos vel brachium seculare contra ipsos porrigunt, vel si id non possunt, eos e terris suis pellunt, ut ex epistola VII. eorundem Basiliensium constat.³ Qui etiam concessere indulgentiam plenariam certam elemosynam facientibus ad expensas faciendas in reductione Graecorum, quam illi moliebantur, ut constat ex eadem epistola.⁴ Assistentibus quoque concilio generali concessa est indulgentia plenaria, ut patet ex concilio Constantiensi Sess. XLV.⁵ et ex Basiliensi Sess. XXIV.⁶ et XLV.⁷ Pro indictione quoque vel continuatione concilii Tridentini merito concessae sunt indulgentiae plenariae a variis pontificibus.⁸ In discessu

¹ Cf. ex. gr. Regestorum Innoc. III. lib. 1. ep. 302 (Potth. nr. 320) incipiens: „Plorans ploravit.“ Migne P. L. 214, 263. In ea bulla legitur: „Omnibus autem qui propter hoc (scil. expeditionem sacram) in persona propria laborabunt, de Dei et apostolorum ejus Petri et Pauli auctoritate confisi, plenam peccatorum suorum, de quibus cordis et oris egerint poenitentiam, veniam indulgemus. Caeteros vero, qui ad opus hujusmodi exequendum aliqua de bonis suis forte contulerint juxta numeris quantitatem et praecipue juxta devotionis affectum, remissionis hujus participes esse censemus.“

² Mansi XXII, 232: „Qui autem in vera poenitentia ibi (in pugna contra Catharos aliosque haereticos) decesserint et peccatorum indulgentiam et fructum mercedis aeternae se non dubitent percepturos. Nos etiam de misericordia Dei et beatorum apostolorum Petri et Pauli auctoritate confisi, fidelibus christianis, qui contra eos (Catharos haereticos) arma susceperint et ad episcoporum seu aliorum praelatorum consilium ad eos certaverint expugnandos, biennium de poenitentia injuncta relaxamus.“

³ Responsio s. synodi. quod possit concilium concedere indulgentias plenarias pro unione Graecorum. Mansi XXII, 286.

⁴ L. c.

⁵ Videatur bulla Martini V. in sessione cit. promulgata. Mansi XXVII, 1199.

⁶ Mansi XXIX, 128.

⁷ Potius quae post sess. XLV. in actis invenitur epistola concilii anni 1439 huc pertinet. Mansi XXIX, 222.

⁸ Cf. supra p. 3. n. 1.

quoque concilii concessa est indulgentia plenaria in concilio Lateranensi ultimo Sess. XII.¹

4. Magna quoque necessitas ecclesiae ob varias persecutiones instantes vel imminentes causa est magna indulgentiae plenariae, ut dicunt Basilienses dicta epistola VII. et ut constat ex epistola s. Cypriani ad Cornelium papam.² Nam quum decrevisset, longas poenitentias imponere lapsis, qui fidem in persecutione negaverant, imminente nova persecutione sententiam mutavit et poenitentias illis relaxavit et ad communionem eos admisit. „Ne igitur (inquit) ore nostro, quo pacem negamus, quo duritiam magis humanae crudelitatis, quam divinae et paternae pietatis opponimus, oves nobis commissae a Domino repossantur, placuit nobis, Sancto Spiritu suggerente et Domino per visiones multas et manifestas admonente, quia hostis nobis imminere praenuntiatur et ostenditur, colligere intra castra milites Christi, et examinatis singulorum causis pacem lapsis dare, imo pugnaturs arma suggerere; quod credimus vobis quoque paternae misericordiae contemplatione placiturum.“³

Augmentum etiam devotionis et cultus notabile in aliquo loco causa potest esse indulgentiae plenariae. Quam creditur Christus Dominus concessisse beato Francisco pro iis, qui quotannis in die assumptionis beatae et gloriosae virginis ejus templum prope Assium visitarent.³ — Refectio quoque pontium et exustarum villarum putatur causa sufficiens indulgentiae plenariae a Basiliensibus.

Reformatio et pax ecclesiae, quum vere cedat in magna gloriam Dei et ecclesiae utilitatem, vere magna causa est indulgentiae plenariae. Ac proinde potentia media ad

¹ Bulla Leonis X. apud Harduin. Coll. conc. IX, 1861.

² Epistola synodica ex concilio II. Carthag. sub S. Cypriano in causa schismaticorum Felicissimi et Novatiani c. 5. Migne P. L. 3, 860.

³ Indulgentia sic dicta Portinnenae olim Calendis Augusti, nunc pluribus in regionibus dominica 1. Augusti lucranda. Cf. Bened. XIV. De synodo dioecessana lib. 13. c. 18. Acta SS. Bolland. 4. Oct. Anal. P. III.

hanc reformationem causa etiam sunt indulgentiae. Qualia sunt praesertim frequentia usus sacramentorum, confessiones et communiones, frequentes orationes et carnis mortificationes, devotae et longae peregrinationes praesertim in Hierosolymam et ad limina apostolorum Petri et Pauli et s. Jacobi et similia pia loca. — Quinimo parvae in se causae, si magnis conjunctae sint vel ad magnas referantur, causa sunt sufficiens ad indulgentiam plenariam. Quales sunt visitare templum s. Petri in anno jubilaei, suscipere benedictionem papalem in die paschatis; quae licet parvi laboris in se sint, tamen quia, qui illa praestant, protestantur unitatem ecclesiae sub uno pastore Christi vicario (quae unitas in maximum honorem Dei cedit et maximam ecclesiae utilitatem, quum maxime juvet vinculum charitatis et obedientiae), ideo merito illis conceditur plenaria indulgentia.

5. Ex jam dictis ergo et similibus causis conjici potest, qualis habenda sit magna causa plenariae indulgentiae. Circa quam, ut tandem concludam, duo libet adnotare.

Alterum est, quod causa indulgentiae non solum est opus illud pium, quod imponitur tanquam medium vel conditio requisita ad lucrandam indulgentiam, sed omnia potius bona, quae ex illo resultant vel cum illo conjuncta sunt. Nam absque dubio posset pontifex absque hoc, quod imponeret aliquid novum opus, concedere plenariam indulgentiam vel ob egregia opera facta, vel ob ea quae probabiliter expectantur facienda, si concedatur indulgentia. Non enim est dubium, quod si aliquis imperator vel rex strenue pro ecclesia pugnasset contra haereticos vel infideles, posset illi pontifex intuitu jam facti operis concedere plenariam indulgentiam absque novi operis impositione; eandemque posset illi concedere si simile opus speraretur, illa concessa. Et ideo non tam hujusmodi opera de novo imposita quam illis annexa consideranda sunt tanquam causa indulgentiarum. Ubi etiam advertendum, quod, quum indulgentia omnibus conceditur, causa debet esse etiam omnibus communis; ubi paucis vel uni, itidem causa com-

munis illis paucis vel uni, ut causae effectus respondeat vel proportionetur.

Alterum notandum, quod occurrebat, est quod, quum eadem res uno tempore magis expediat quam altero, habenda est ratio temporis in indulgentiis concedendis. Et in primitiva quidem ecclesia, in qua canones poenitentiales in usu erant et Christiani ferventiores erant in explendis poenitentis, non opus erat larga manu praelatorum in concedendis indulgentiis. In posterum vero, in ecclesia abolitis canonibus poenitentibus et fidelibus jam remissis et horrentibus poenitentiam, vel opus esset eos derelinquere eorum sprete salute, vel ne calamum conquassatus confringatur et linum fumigans extinguatur, juvandi sunt etiam per indulgentias. Atque ita putarim, minorem causam esse magnam ad hoc, quod hoc tempore concedatur indulgentia plenaria, quam olim. Et haec dixerim ad quaestionem primam.

Quaestio II.

6. Ad secundum dubium, quo quaeritur, *quibus verbis debeat concedi indulgentia pro defunctis*, respondeo, merito in hoc dubio supponi, ecclesiam quidem posse indulgentiam defunctis concedere; quia licet claves ecclesiae Petro et successoribus ejus collatae non ita se extendant ad defunctos, ut vi clavium possint illis sacramenta ministrari, tamen omnino potestas ecclesiastica, Petro et successoribus ejus collata, se extendit aliquo modo ad defunctos sive directus ille modus sit, sive indirectus, de quo non contendo.

Quod autem id ita sit, constat tam patrum traditione quam ratione manifesta ex illa deducta.

7. Dionysius igitur Areopagita De ecclesiastica hierarchia ait: „Quaenam vero de hujusmodi praee, quam super defuncto peragit praesul, ex divinis ducibus nostris traditio pervenit ad nos, operae pretium est ut dicamus. Venerandus antistes, ut scriptura ait, interpres est judi-

ciorum divinatorum. Angelus enim Domini exercituum est. Didicit igitur de scripturis divinitus traditis, ut his qui pie vixerunt, lucidissima divinaque vita pro merito ab aequissimis lancibus redditur, non recordante divina bonitate per summam clementiam maculas, quae illis ex humana infirmitate adhaeserunt. Nullus enim, inquit, est mundus a labe. Tota quidem novit pontifex promissa a sanctis eloquiis; petit autem ea fieri donarique praemia sacra eis, qui pie vixerunt, simul quoque seipsum ad imitationem Dei benignus formans et aliorum dona quasi proprias expetens gratias; neque ignorans, veras repromissiones futuras, praesentibus etiam aperte demonstrat, quod quae ab eo sacro jure postulantur, omnino illi consequentur, qui in vita divina consummati sunt. Neque enim unquam peteret pontifex, divinae justificationis praedicator, quae Deo sciret non esse gratissima et quae largiturum se ille nequaquam promississet. Quocirca profanis vita functis non ista precatur, non modo quia in hoc proprium desereret ordinem et aliqua pontificalis officii praesumeret a divino Spiritu nequaquam agitatus, verum quia et indigne orans non exaudiretur, atque ad ipsum illud non immerito diceretur eloquium justitiae plenum: „Petitis et non accipitis, quia male petitis.“¹ Postulat itaque sanctus antistes, quae sunt promissa divinitus atque accepta Deo, et quae largienda non ambigit, una et divinum ac benignum habitum praefrens, clementissimo Deo et praesentibus aperte insinuans, quibus bonis donandi sunt sancti. Sic enim utuntur secernentibus virtutibus praesules (quasi interpretes divinarum justificationum), non eorum irrationalibus motibus sapientissima divinitate (ut honeste dixerim) obsequente serviliter, sed ipsis pro merito eos, qui a Deo iudicati sunt, ministerio suo separantibus, Spiritusque Sancti inspirationi obtemperantibus. „Accipite enim (inquit) Spiritum Sanctum, quorum remisistis peccata, remittantur eis, et quorum retinueritis retenta sunt;“² eique qui revelationes divinas a Patre summo didicerat, dicitur: „Quod-

¹ Jac. 4, 3.² Joan. 20, 22.

cumque ligaveris super terram erit ligatum et in coelis“ etc.¹ Sic profecto ille omnisque illi similis praesul, juxta patrum justificationum sibi indultas revelationes declarando et traducendo, Deo charas admittit et declarat impios.²

Ex cuius verbis colligimus, per verba illa Salvatoris „Quorum remisistis peccata, remittuntur eis“ et „Quodcumque ligaveris super terram erit ligatum et in coelis“, collatam fuisse potestatem et vim discernendi non solum inter vivos, hos absolvendo et illos ligando, sed et inter defunctos, juvando eos, qui in pietate moriuntur, licet labe minorum peccatorum infectos, et impios et profanos excludendo ab hoc auxilio.

Divus etiam Gregorius M. lib. 2. Dialog. cap. 23. postquam narravit, duas moniales defunctas absolutas fuisse ab excommunicatione, introducit Petrum loquentem: „Mirum valde, quamvis venerabilem et sanctissimum virum, adhuc tamen in hac carne corruptibili degentem, potuisse animas solvere in illo jam invisibili iudicio constitutas.“ Cui Petro Gregorius respondet: „Numquidnam, Petre, in hac adhuc carne non erat, qui audiebat: „Quodcumque ligaveris super terram erit ligatum et in coelis, et quae solveris super terram, soluta erunt et in coelis?“ Cujus nunc vicem in ligando et solvendo obtinent, qui locum sancti regiminis fide et moribus tenent. Sed ut tanta valeat homo de terra, coeli et terrae conditor in terram venit e coelo, atque ut judicare caro etiam de spiritibus possit, hoc ei largiri dignatus est, factus pro hominibus Deus sub; quia inde surrexit ultra se infirmitas nostra, unde sub se infirmata est firmitas Dei.“³ Haec ille, perspicue asserens, per Christum hominem factum, collatam esse homini mortali potestatem, ut animas iudicet.

¹ Matth. 16, 19.² Pseudo-Dionysius cap. VII. De eocl. hierarch. n. 6. 7. Migne P. G. 3. 562 et 579; utrobique tamen aliae versiones laethae ex graeco inveniuntur.³ Migne P. L. 66. 178.

Innocentius item III. epistola ad abbatem S. Andree de quodam, qui in itinere, quando Romam, ut absolveretur ab excommunicatione, petebat, obierat, ait: „Potest tamen et debet ei ecclesiae beneficio subveniri, ut, quum de ipsius viventis poenitentia per evidentia signa constiterit, defuncto etiam absolutionis beneficium impendatur. Nec obstat, quod ecclesiae legitur attributa potestas ligandi et solvendi homines super terram, tamquam non possit solvere et ligare sub terra sepultos, et quod legitur: „Non communicetur mortuo, cui non est communicatum et vivo,¹ quum etsi communicatum non fuerit, communicandum tamen illi fuisset, quem non contemptus religionis, sed necessitatis articulus impedit, et in certis casibus a canonibus deputatis ligasse legatur ecclesia mortuos et solvisse. Ut autem in uno pariter et eodem negotio et servemus rigorem et mansuetudinem ostendamus, statuimus, ut illius mortui absolutio a sede apostolica requiratur, qui quum viveret, a sede apostolica fuerat absolvendus. Aliorum autem absolutionem ex praemissa causa caeteris indulgemus, a quibus, dum viverent, fuerant absolvendi. Absolutionis autem forma servetur, ut fiat cum poenitentiali psalmo, et tam oratione dominica, quam alia consueta.²

8. Inter scholasticos vero S. Bonaventura non solum confitetur qualemcumque potestatem, sed de potestate directa ait: „Si quis autem contendat, vicarium Jesu Christi habere judicariam potestatem super eos, qui sunt in purgatorio, non est ei multum improbe resistendum, dum tamen hoc dietet ratio vel auctoritas manifesta. Quidquid enim loquamur disputantes vel etiam praedicantes, hoc sana fide tenendum est, quod Dominus vicario suo plenitudinem potestatis contulit, et tantam utique recepit potestatem, quantum decebat homini puro dari; et hoc ad aedificationem corporis sui, quod est ecclesia. Unde super hoc non teme-

¹ Cf. Decretal. Greg. IX. c. 12. De sepult. (III. 28).

² Reg. lib. II. n. 61. (Potthast nr. 690). Migne P. L. 214. 600. Decretal. Greg. IX. c. 28. De sent. excom. (V. 39).

rarie judicare, sed gratias plurimas Deo debemus agere.⁴¹ Haec ille, pie et devote de potestate summi pontificis loquens.

9. Praeter praedictos patres sunt rationes efficaces ex eisdem collectae, quae eandem veritatem probant.

Primo manifestum est, quod ecclesia potest excommunicare jam defunctos, et patet ex tota quanta synodo, et habetur C. 24. q. 2. cap. Sane²; igitur potestas ligandi et solvendi se extendit ad defunctos. Neque dicat aliquis, per excommunicationem defunctorum tantum privari mortuos sepultura, et per absolutionem tantum illis concedi sepulchrum ecclesiasticum, non vero ligari vel solvi ipsum spiritum; quia, ut ex quinta synodo constat, magna fuit controversia inter sapientes, an ecclesia potuisset excommunicare defunctos, vel ab excommunicatione eos absolvere; quae revera nulla fuisset, si tantum esset quaestio de sepultura, quia manifestum est, quod idem ecclesia possit. De vi ergo spirituali erga animam erat quaestio. Et certe non potest ecclesia privare animas, quae in purgatorio sunt, auxilio ab illis proveniente, qui charitate uniti sunt. De quo David dixit: „Particeps ego sum omnium timentium te.³ Potest tamen privare illas auxilio, quod illis provenit ex speciali applicatione suffragiorum, quam facit ecclesia pro defunctis. Quia, quum filii ecclesiae pastoribus pareant, si aliquem defunctum excommunicaverint, qui sit in purgatorio, non applicant illi suffragia, quae applicassent, si non esset excommunicatus, et hujusmodi suffragia auferunt a defuncto excommunicato, reddi vero absolutio. Si ergo ecclesia potest excommunicare et absolvere defunctos, poterit ergo concedere illis indulgentias, quia non minor est Dei misericordia ad condonandum, quam sit severitas ad excommunicandum.

¹ In Sentent. lib. IV. Dist. 20. Pars II. art. 1. qu. 5. Ed. Paris. 1866 tom. VI. p. 84. Nota editoris l. c.: Hoc tenet Medina De Indulg. c. 34. et 35.

² Caput hoc ex variis locis synodi V. conflatum est.

³ Psalm. 118. 63.

Est tamen verum quod, quia excommunicatio damnum infert, non potest ecclesia defunctum excommunicare, nisi discussa in particulari ejus causa constiterit eum meruisse talem excommunicationem. Quia tamen indulgentia confert beneficium, dari potest etiam non cognita causa in particulari, quia hujusmodi indulgentia, quum ita datur, non decernitur sententia judiciaria, ad quam proferendam opus est merita causae cognoscere, quum tamen pontifex nesciat quantitatem poenae, quam animae patiuntur. Decernitur igitur indulgentia hujusmodi sententia extrajudiciali; sicut rex, qui non potest damnare judicialiter vincetum, incognita ejus causa, potest liberare extrajudicialiter omnes carceris vinctos, licet ignoret illorum demerita, quia hujusmodi liberatio non fit propter merita vincetorum, sed civitatis.

10. Deinde multi pontifices concesserunt indulgentias defunctis, confisi de misericordia Dei et auctoritate concessa apostolis Petro et Paulo, ut nos experientia vidimus de modernis pontificibus, et doctores scholastici referunt de Paschali II., Calixto III., Pio II., Innocentio VIII. Aut igitur hoc jure fecerunt, et ita potestas ad defunctos extenditur, vel errarunt ita decernentes, et hoc dici non potest. Quia quum indulgentia ad cultum Dei pertineat et ad sacramentum poenitentiae, nempe ad satisfactionem, quae poenitentiae est pars, errarent igitur et pontifices et ecclesia in re gravissima, quod esse non potest; quia tunc non esset sancta neque „columna et firmamentum veritatis,¹ sed „portae inferi² praevalerent „adversus eam.³

Praeterea consensus omnium scholasticorum est, quod pontifex potest juvare defunctos indulgentiis, et patet ex IV. sententiar. dist. 20. Sed scholasticos theologos in rebus religionis secuti sunt episcopi et pastores his quadringentis annis, pastores vero secutae sunt plebes christianae. Ergo consensus totius populi christiani est, quod pontifex id possit; qui consensus in re religionis a Spiritu Sancto est et falsus esse non potest.

¹ 1 Tim. 3, 15.

² Math. 16, 18.

Amplius, Christi passio et meritum potest extendi ad animas defunctorum, quae sunt in purgatorio, quia, quum infiniti meriti sit, non exhauritur applicata solum per sacramenta vel extra sacramenta, dum sunt in vita; ergo potest etiam extendi ad defunctos, dum capaces sunt juvaminis. Sed qui sunt in purgatorio, capaces sunt, quia nondum sunt in regno, neque etiam sunt in inferno et carentes charitate, sed quodammodo in via ad regnum, et ideo indigentes juvamine. Sunt etiam oves Christi, et, licet non sint in hoc seculo, tamen clavis Petri, cui Christus oves suas commisit, ad illas se extendit, quia ad officium pascendi pertinet omne commodum ovium; nec parvum commodum ovis est, ligatam et impeditam, quo minus ad pascua pergat, solvere et ad pascua remittere. Si igitur non deest per Christi passionem et sanctorum merita et intentionem, neque per potestatem ecclesiasticam, neque per animarum defunctorum capacitatem et egestatem, quo minus juventur, sententia erit catholica, quod per verba illa: „Quodcumque ligaveris“ et „Pascite oves meas“ promissa et data est Petro potestas etiam ad animas juvandas via indulgentiae se extendens. Quia, quum Petrus nullam potestatem haberet ordinariam, quae non sit illis verbis promissa vel concessa, vel nullam potestatem habet concedendi indulgentias vivis et defunctis, vel ex illis verbis illam habet ipse et successores ejus.

Et haec dicta sufficiant de veritate illa, quam supponit hoc dubium.

11. Ad dubium autem ipsum breviter respondetur, quod triplici forma verborum, meo quidem iudicio, uti potest SS^{mus} concedens indulgentiam defunctis.

Prima est, si dicat, se concedere indulgentiam *per modum suffragii* defunctis. Quod tamen verbum non est eo referendum, ut significet incertitudinem aliquam, vel dubium, an juventur animae neque. Nam si ita esset, non esset suffragium. Quomodo enim, quod non juvat, suffragatur? Deinde si dubium esset et incertum, ecclesia, idem concedens vel credens, periculose errasset; neque, ut